

Klic TRIGLAVA

LETO IV.

4. junija 1951.

ŠTEV. 70.

OTVORITEV BRITANSKEGA FESTIVALA (poročilo našega londonskega dopisnika)

3. maja je kralj Jurij VI. slovesno otvoril "Britanski Festival", ki naj vsemu svetu predloži "stanovitni pogum in življensko silo Britanije". Sto let je minulo, odkar je kraljica Viktorija otvorila podoben festival v času, ko je bila Britanija morda na višku svoje moči in ugleda. Mnogo se je od tedaj spremenilo, tako v položaju Britanije v svetu kot v notranjem ustroju države same, a sijaj, ki je obdajal otvoritev, je ostal do mala v vseh podrobnostih isti.

Že ob zori dne 3. maja so množice napolnile pločnike ob cestah, ki vodijo od buckinghamske palače do katedrale sv. Pavla. Sredi dopoldneva se je pojavil kraljevski sprevod. Na čelu so bili kraljevi konjeniki s svetlimi čeladami, ki so se pestro odražale od rdeče in modre barve uniform ter bleščeče črnine vrancev. Kralj in kraljica sta se peljala v odprti kočiji, v katero je bilo vpreženih šest konj. Sledile so kočije s princeso Eli zabeto in vojvodo Edinburškim ter ostalimi člani kraljeve rodbine. Sprevod je šel preko Trafalgarskega trga, mimo spomenika največjega angleškega admirala Nelsona k meji starega mesta City-ja, kjer je župan kralju na tradicionalen način ponudil meč. Nato pa h katedrali sv. Pavla, kjer so bili že zbrani vsi dostojanstveniki skupaj z Atleejem in Churchillom ter diplomatskim zborom.

Po končani cerkveni slovesnosti je kralj na stopnicah katedrale otvoril festival. "anfara in zvonovi vseh londonskih cerkva - ki so jim sledili zvonovi po vsej Britaniji - so zadoneli v pozdrav in kot nalašč se je obenem odprlo nebo, da je spomladansko sonce zasijalo na vznemirjene množice, zastave in vse raznovrstne simbole staroslavne tradicije.

Kot vse tipično angleške zadeve je ta festival težko opredeliti. Je to dolga vrsta vzporednih razstav, kulturnih prireditev in športnih tekmovanj, ki se bodo tja do septembra vršile širom po Britaniji. Težišče dogajanja je vendar v Londonu, kjer spadajo med pglavlitne točke sporeda: "Razstava na južnem bregu Temze", razstava knjig in tehnike in veselišni prostor v parku Battersea. Od tega predstavlja prvo takorekoč ves festival v malem. Od pohištva do reakcijskih letal, od klasičnih knjig do televizije in plastičnega filma si moreš tu, na majhnem zgoščeno, ogledati prikaz stoletnega britanskega prizadevanja. Slišati moreš "razgovor povprečnih Angležinj", recitacijo Hamleta, primerke iz oddaj britanskega radija in drugo. Tu je tudi ogromna koncertna dvorana, ki so jo zgradili nalašč za festival in ki bo - menda edina od stvari zgrajenih za festival - ostala tudi pozneje. Ponoči se nad prostorom vzpenja ogromna žareča sulica, imenovana Skylon, o kateri nihče ne ve kaj predstavlja in čemu služi. Skupaj z brezštevilnimi lučkami, barvastimi kroglami in zastavicami po svoje izpolnjuje nalogo festivala, ki hoče biti klic mladostnega optimizma v brk črnim oblakom, ki se preteče zbirajo na obzorju.

= + =

R E K L A M A

Londonski jutranjiki so 23. maja t.l. priobčili poročilo svojih dopisnikov iz New Yorka, da je bivši kralj Peter vstopil v službo neke new-yorške tvrtke. Kralj Peter bo pomagal vpeljati na tržišče novo znamko športnega avtomobila, ki ga bo sam vozil naokoli po Združenih državah.

Nič se ne čudimo, če je kralj Peter slednjič moral prijeti za delo in poskrbeti za reden vir dohodkov, saj je v zadnjih letih precej lahkomišno pognal težke tisočake, ki jih je imel na razpolago. Končno, delo ni nečastna zadeva. Vprašanje je le, če je bilo treba, da bo bivši jugoslovanski kralj služil za reklamo neki ameriški trgovski firmi.

= + =

ZANIMIVOST : "OSEMINDVAJSETI MAREC"

Srbski zemljeračniški prvak dr. Miloš Sekulić je marca meseca obnovil svoj list "Seljačka Jugoslavija", ki je vsled tehničnih ovir prenehal izhajati pred več kot dvemi leti.

Zanimiv je uvodnik tega obnovljenega lista "Vrnimo se k politiki 27.marca", ki v glavnem vsebuje izjavo generala Bore Mirkovića, glavnega organizatorja in izvršilca državne udara 27.marca 1941:

"Ali sem jaz kriv, če so '28-martovci' takoj začeli z rušenjem tega velikega narodnega dejanja. Nisem hotel biti diktator. Zame so bile narodne svobode največja svetinja. Tudi jaz danes vprašujem tiste, ki so sprejeli nase težko odgovornost, da vodijo državo, kaj je z narodnimi svoboščinami. Kaj je z ogromnim kapitalom, ki so ga prejeli od naroda 27.marca? Kaj so storili odgovorni politični ljudje? Kje so oni danes in kaj delajo?"

"Danes se med seboj borijo '25-martovci' in '28-martovci'. Samo totalitarce čujemo in vidimo izven domovine. Če se to dogaja v domovini pod pritiskom policije, kako da se to dogaja tu v svobodi?"

Iz obsežnega razpravljanja in pisanja, ki smo ga mogli zadnja dva meseca zaslediti tako v s-h-s tisku kot na prireditvah, razberemo jedro nesoglasij: ocenjevanje posledic tega državnega udara.

Prav gotovo so v ocenjevanju teh posledic na mnogo lažjem stališču zagovorniki politike 25.marca, ker narod njihove politike v posledicah - razen samega državnega udara - sploh še ni mogel občutiti. Tako ti "25-martovci" lahko zdaj po desetih letih govore in pišejo, kako bi bilo vse drugače, kako bi ohranili mir, kako bi imeli malo žrtev, če... Zagovornike 25.marca seveda ničesar konkretnega ne veže in lahko "obljubljajo" gradove v oblakih za deset let nazaj - vsaj dotlej, dokler zavezniki ne bodo objavili vseh dokumentov iz nemških tajnih arhivov. No, do tedaj pa zna minuti še več let.

V daleko težji poziciji pa so zagovorniki 27.marca, ker morajo nujno računati z vse mi posledicami, ki jih je direktno ali indirektno povzročil državni prevrat 27.marca 41. Te posledice so gola dejstva, ki jih narodi v domovini in mi v emigraciji srečujemo vsak dan.

Zdaj prihajajo na dan nove razlike med tistimi, ki so zagovarjali 27.marec oz. so sprejeli nase politično odgovornost za ta akt. Vsak se mora nujno pred svojo vestjo vprašati, kam je privedel državni prevrat in kakšne posledice je prinesel. Tako po desetih letih slišimo že o "27.martovcih" in "28.martovcih" in to celo iz ust glavnega organizatorja prevrata. Prvi so, videti je tako, tisti, ki so puč pripravili in izvršili, - drugi so oni, ki so takoj nato prevzeli državno vodstvo in vodili državno politiko do kapitulacije, preko Jeruzalema, Londona in Kaira do sporazuma Tito-Šubašić.

Tu se kaže zamisliti ob ugotovitvi g.Vilderja v 68.štev. Klica Triglava: "27.marec je trajal samo en edini dan... Vsa lepota se je osredotočila v tem dnevu. In - končala se je ta dan."

Vse to pa vodi do novih razmišljanj in novih vprašanj:

Vzemimo, da bi 25.marec pripeljal Jugoslavijo v polno odvisnost od Nemčije. Predpostavimo, da pomeni 27.marec v mednarodnem oziru postavko visoke vrednosti. Tu sledi vprašanje: ali so izvršilci prevrata mislili na to, kaj mora slediti državnemu udaru? Ali so predpostavljali, da bi prevrat izgubil vsakršno vrednost, če bi država zapadla v kao, kateremu še tako narodna in reprezentativna vlada ne bi bila kos? In če za to niso našli potrebnih odgovorov, ali ima potem državni prevrat sploh še s m i s e l? Smisel, če narodni reprezentanti tudi v inozemstvu, daleč proč od okupacije in revolucije, ne znajo izkoristiti vseh političnih prednosti in adutov, ki so jih imeli po izvršenem 27.marcu? Mar ni samomor vsak prevrat, ki posledic ne zna modro in odgovorno izkoristiti v korist in dobrobit ljudstva, zaradi česar je bil izvršen? Ni mogoče ločiti prevratov od posledic - oboje je tesno med seboj povezano.

Sicer pa je prof.g.Jovanović 8.aprila dejal: "27.marca se je začela druga doba, ki so še ni zaključila." Prav. Počakajmo torej, da vidimo, kako se bodo dogodki razvijali v tej drugi dobi in kaj nam bodo prinesli. Toda to pot se bodo pa morali "28.martovci" bolj pobrigati, da bo kapital 27.marca v bodoče boljše in koristnejše izrabljen kot pa je bil v zadnjih desetih letih. Velika odgovornost pred zgodovino leži na njih!

NEW YORK-LONDON-PARIZ-NEW YORK

London, naš dopisnik poroča.- Pred nedavnim je prispel iz Amerike kralj Peter in se v Londonu mudil tri dni. Nato je odpotoval v Pariz, odkoder ima namen vrniti se nazaj v New York. Dobro obveščeni krogi spravljajo kraljev nenaden prihod v Evropo v zvezo z odkritjem francoske policije, da so ljudje iz kraljeve bližine poskušali doseči podporo Sovjetov pri rušenju Tita, o čemer je Vaš list poročal 16.aprila.- Kralj je priredil v Parizu sprejem, kateremu je prisostvoval tudi dr.Dragiša Cvetković, dr.Grisogono in trije člani Slovenskega kluba v Parizu.

R A Z G L E D IDr. BRANKO AGNELETTI: "OB DESETLETNICI"

(K članku g. Frana Erjavca v KT št. 66.)

Nimam čast poznati pisca članka "Ob desetletnici", ki ga je objavil Vaš list, a pred postavljam, da je to gospod, ki želi svojemu narodu dobro. Zato moja kritika ne gre nje-
mu ali njegovemu političnemu prepričanju, ampak samo mislim, ki jih je on izrazil v tem
članku, posebno ker se bojim, da se ne bi tako mišljenje razširilo med našo emigracijo.
To bi namreč še povečalo prepad, ki vedno bolj loči nas Slovence, ki živimo na domačih
tleh (v Ljubljani ali v Trstu, to je v tem slučaju vse eno) od Slovencev, ki so morali
po svetu.

Zboraši in ustaši so doslej izrazili mnenja, ki sličejo onim v omenjenem članku. Da
nes, poleg Srbov in Hrvatov, tudi nekateri Slovenci se hočejo postaviti "na linijo"...Ka
ko je ta usodepolna napaka velika, čutimo mi, ki živimo na naši zemlji, naša emigracija
bo to občutila šele, ko bo stopila zopet na domača tla.

Ne, bodite prepričani, da ni "varanje samega sebe", ko mi vsi, Slovenci, Srbi in Hr
vatje (da, tudi večina Hrvatov!) s ponosom gledamo na 27. marec. Vemo, da raznim kolabora
cijonistom to ni všeč. Vemo, da razne figure pavličevega ali ljotičevega kova niso naše
ga mišljenja, ker oni so gradili in računali na nemško zmago, a mi ne, narod ne. Jugoslo
vanski narodi so bili, skoro brez izjeme, antinemško in antiitalijansko usmerjeni. In vsi
ti narodi so se preporodili prav 27. III., ko so lahko, kljub temu, da so zavestno tvega
li vojno, raje vrgli rokavico Hitlerju v lice, kot pa da bi pred njim klonili. In to, rav
no to nas je rešilo. To nam je omogočilo, da danes lahko vsakemu narodu gledamo ponosno
v oči in nismo ponižani na stališče ene Italije! Narodi so trpeli, imeli smo krute žrtve,
ki so nam zadejale neprecenljive rane, to je res. Ampak tu bodimo si iskreni: za te žrtve
nosi veliko odgovornost stara politična garnitura, ki je dovedla Jugoslavijo do tega, da
je moral narod seči po ekstremnih sredstvih, kot je bil 27. III., in potem, ko je narod
to storil, ni bila v stanju, da bi vodila narod v najtežji preizkušnji.

Ni res, da je puč stvar Simovića, Mirkovića in njih klike plačane z angleškim denar
jem. Simović in Mirković so naredili to, kar je narod hotel in ker je narod v svoji pod
zavestni modrosti čutil, da je to potrebno. Ni važno, če je narod to hotenje pred pučem
izrazil ali ne, važno je, da je po puču, takoj po puču, z navdušenjem pozdravil korak, ki
je Jugoslavijo rešil iz pod nacističnega jarma. Tako da dvorni udar je postal v hipu na
rodni podvig: in tu je narod našel svojo dušo! To se je zgodilo v Srbiji, a tudi v Slove
niji. Stotine in stotine naših slovenskih fantov, ki so kot prostovoljci šli na fronto,
pričajo, da smo tudi mi Slovenci čutili vso potrebo in veličino podviga.

Ta, mislim, so dejstva, ki jih je le težko prezreti, če hočemo ostati objektivni.
"Bolje rat nego pakt" ni kričal ne Simović in ne Mirković, temveč narod!

Da se pa danes Tito kinča s pavovim perjem 27. III. je zopet popolnoma logičen pojav.
Tito je dosti preveč moder politik, da ne bi prav dobro cenil "adut", ki predstavlja 27.
III., posebno v očeh zapadnih narodov. In še nekaj: adut je ne samo 27. III. ampak tudi
njegova samoumevna posledica, to je cela osvobodilna borba proti okupatorju in cela par
tizanska ustaja sploh. To mi vsi doma prav dobro razumemo. Naj bo raznim bivšim politi
kom v emigraciji prav ali ne: odpor narodov Jugoslavije proti Nemcem in Italijanom je e
popeja, katero nam zavidajo celi svet. Žalostno je (za nas vse, posebno pa še za takozvane
"politike"), da je to epopejo zmagovito vodil en komunist. Žalostno, da je temu komuni
stu uspelo izkoristiti zmago v svoje partijske namene. A to je že zopet krivda naše sta
re politične garde, ki ni znala niti v najkritičnejšem momentu, ko je začela državljans
ska vojna, priti do enotnega hotenja.

Da 27. III. ni "adut" za ubogega emigranta, ki v njem vidi vzrok svoje golgote, rad
razumem. Ampak vsakdo - posebno še politik - mora razumeti, da se dostikrat interesi po
edinca ter interesi naroda križajo. Trdim zato, da 27. III. in ustaja narodov Jugoslavije
so aduti neprecenljive vrednosti. In aduti v rokah jugoslovanske zunanje politike bodo
ostali vse, dokler ne bo uspelo jugoslovanski demokratski opoziciji (pozor, ne emigraci
ji, ampak opoziciji, ki je doma, s pomočjo zdravega dela današnje emigracije) vreči dikta
turo in vzpostaviti demokratično ureditev države. Takrat bo postala adut nova demokraci
ja Jugoslavije, 27. III. in vstaja jugoslovanskih narodov pa bosta zgubila aktualno poli
tično vrednost in ostala le svetel spomin in ponos naših narodov. Ampak tudi takrat ne
bo kazalo pljuvati v lastno skledo s tem, da bomo o 27. III. tako govorili in pisali pred
celim svetom...

Pleša Jože: 25. III. 1941. - 27. III. 1941.

Po toči zvoniti je sicer res prepozno. Vendar, ker se že zvoni, zakaj ne bi zvonil
tudi jaz:

1) Za 25. 3. 1941. in 27. 3. 1941. narod kot tak, niti srbski, niti hrvatski, niti slo-

venski, ni odgovoren. Odgovorni so bili vladajoči faktorji, odnosno izvršilci puča.

2) Vlada Cvetkovića je verjetno napravila ta korak pod pritiskom in očni situacije. Kot odločujoči činitelj je po vsej priliki igralo usodno vlogo dejstvo, da Jugoslavia niti politično, niti idejno, niti gospodarsko, niti vojaško ni bila in ni mogla biti kos nemški vojski. Ako je to dejstvo postojalo in kot so pokazali dogodki po kratkotrajnem odporu, sledeči kapitulaciji, je ta fakt obstojal in končno postal dejstvo, - je bil korak Cvetkovićeve vlade žal pravilen. Tega postopka ne more noben trezno in objektivno misleč človek oporekati, ali celo obsojati. Dana situacija je tako rešenje razumsko na rekovala, a kasnejši dogodki so pravilnost take odločitve potrdili.

Kritizirati bi mogli samo dejstvo, da vlada ni bila gospodar položaja, ni imela vaje ti državnega aparata v svojih rokah, sicer do puča ne bi moglo priti.

3) Izvršilci puča so - zločinci nad narodom. Kdo gre zažigat hišo gospodarju, ko je njegovo imetje zalito od naraslih voda? Samo kriminallec. In kdo - po izvršenem zločinu - beži? Zopet kriminallec. Zakaj "junaci" niso izvršili svoj "puč" pred 25.III.1941?!

4) Posledice 27.3.1941. so vsakomur poznane in lahko pač sam sodi, koliko so bile narodom Jugoslavije v korist.

Resumé:

Do 25.3.1941. in 27.3.1941. ne bi moglo priti, ako bi bili na vodstvu države trezno misleči ljudje, z vajeti naroda v svojih rokah, povezanost vitalnih sil naroda homogena celota; ker ako je bilo v Hitlerjevih načrtih predvideno, da Jugoslavijo napade, napadel bi jo i brez 25.3.1941 in 27.3.1941 konfuznih dni, morda samo malo kasneje, morda pa celo tudi ne. Zgodovina pa nam kaže, da "morda" igra važno vlogo ter da ni pametno in modro - izzivati.

Jugoslavija je napravila v teku slabega meseca dni tri fatalne napake: poklon 25.3.1941, upor 27.3.1941 in kapitulacija 17.4.1941.

O, kje si jadrala modrost vladajočih Jugoslavije v tako usodnih dneh! Ako je bilo kaj modrosti, jo je bilo v poklonu, norost v upor in potreba v kapitulaciji. Samo ta tri nasprotujoča nihanja dokazujejo nestalnost, nezrelost in nerazumnost "kapetanov "Jugoslavije".

Res je, da so dogodki danes za nami, ne moremo jih spremeniti, niti popraviti, niti olepšati, niti kovati na njih prošle, a morebitne bodoče zasluge, pač pa je res, da se moremo iz dogodkov kaj naučiti, - zato ne ribarimo v kalnem, ne gonimo vodo na svoj mlin, ali čakajmo dobe, katere so se začele, - pa se ne dovršile, pač pa sodimo dogodke po njih stvarni vrednosti za narod, državo - in poedinca.

= + =

OPOMBA UREDNIŠTVA: "RAZGLEDI" so na razpolago vsakomur, ki želi razpravljati o nekem določenem vprašanju v obliki članka. Dopisi morajo biti polno podpisani, morejo pa biti na željo objavljeni samo pod začetnicami ali psevdonomom. Članki objavljeni v tej rubriki niso nujno izraz mišljenja uredništva Klica Triglava.

= + =

RAZGLEDI

PETER GRAJAN: "OB FINŽGARJEVI OSEMDESETLETNICI"

Članek "Ob Finžgarjevi osemdesetletnici" v 68. št. KT. sem bral z mešanimi občutki. Pi sec F.B. je načel dokaj kočljivo vprašanje in je slabo izpeljal svoje izvajanje.

Umetnik - pisatelj, kipar, slikar - ustvarja ker čuti notranjo potrebo pisati, slikati itd.

Zasebno in javno življenje, - z izjemo umetniškega izživljanja, pa je zadeva posameznikov in nimajo ničesar skupnega z umetnostjo.

Slovenci smo mal narod, naša zgodovina je skromna. Narod je sicer visoko kulturn, vendar pa ne vpliva na okolico ter druge narode spričo dejstva, da je okolica večja, močnejša in na isti kulturni stopnji z nami. Spričo tega dejstva je stremljenje za narodni mi vodniki kar razumljivo, čeprav napačno in obenem dvomljive vrednosti.

Prešeren, Cankar in drugi so bili skozi vso dobo Jugoslavije povzdigovani kot narodni vodniki.

Prešeren je povzdignil slovenski jezik s polja in čevljarnice v salone, vnesel je lirske pesniške oblike v slovensko poezijo. S tem je ogromno doprinesel k slovenski kulturi. V zasebnem življenju pa so njegove odlike drugega kova - bil je lahkoživec, imel je nezakonske otroke.

Cankar je nedvomno najmočnejša osebnost slovenske književnosti. V zasebnem in političnem življenju pa je zopet kazal drugačne odlike: bil je socialist v nemalo zgražanje slovenske "javnosti", sovražil je liberalna in klerikalna "prepričanja narodnih očetov", bil je pijanec, živel je v dolgovih in v dolgovih umrl. Da, tudi Cankar je bil povzdigovan po javnih in šolskih oblasteh v vodnika - a njegova politična prepričanja so bila za molčana.

Župančič je eden od vrhov slovenske poezije. To mesto mu bo pripadalo tudi v prihodnosti. Nesmiselno bi bilo trditi, da je Župančič ustvarjal Dumo in druge pesmi neiskreno in da so bila njegova čustva lažniva. Enostavno je razumeti Župančiča; bil je naiven idealist vse svoje življenje. Zaganjal se je v ekstreme vse svoje življenje, poskušajoč najti pot v resnico; prepogostokrat je bil razočaran, kar je naravna posledica slovenskega politikanstva. Končno, ne samo Župančič na svoja stara leta, pač ogromne plasti naroda so zašle v partizanstvo. Župančič, eden izmed partijskih adutov, je bil zatorej prevladno vođen vseskozi po partijskih organih.

Ustavimo se končno se pri Finžgarju. "Pod svobodnim soncem", njegove kmečke drame in povesti, vse izžarevajo iskrenost, domačnost, tradicionalnost kmečkega življenja. Finžgar sam je takoj ob okupaciji našel svojo pot in obsodil totalitarizem in fašizem. Žal, in v ogromno škodo naroda, so slovenske politične osebnosti in stranke, postavljale interese partij pred interese celotnega naroda. Komunisti so to izrabili, osnovali OF in ne več mladi Finžgar se je znašel v njihovem taboru. Dvomim, da more v svoji starosti pravilno doumeti dogajanja okrog sebe. Dvomim tudi, da bo njegova zvezda še dolgo sijala in da bo do njegove kmečke drame še tako pogosto uprizarjane v Sloveniji. Nesmisel bi bilo predvideti, da bi Finžgar soglašal z režimom, ako bi mu bila dejstva poznana in jasna. Ime pisatelja F.S.Finžgarja pa bo v slovenski literaturi stalo na vzvišenem mestu.

Potrebno je opredeliti pojme:

Umetnost z umetniškim ustvarjanjem je notranja potreba. Produkti umetniškega ustvarjanja pa so namenjeni bralcem, ljudem, da morejo iz njih črpati lepoto in užiti notranje zadoščenje. Povzdigovanje umetnikov v vodnike je totalitarna navada, služeča v povsem egoistične partijske in navduševalne namene. G.B.Shaw, veliki angleški pisatelj in dramatik, ni bil nikdar povzdigovan v vodnika. A vendar mu nihče ne oporeka slave in pomembnosti, čeprav se je vse do svoje smrti nagibal h komunizmu.

Vodnik, vodja, duce, führer, leader - vsi ti izrazi pomenijo eno in isto. Poznamo jih predobro in jih ne želimo ponavljati. Najmanj pa jih želimo nadevati kot epiteton orans umetnikom.

Umetnost in umetniki služijo višjim namenom.

JAVNO MNENJE

"Miklavž".- G.urednik! Nič ne kaže, da bi se svobodni Slovenci zavedali, da se morajo iz preteklosti učiti, kot priporočate v Vašem uvodniku v zadnji številki. Slovenci so v preteklosti hitro zamenjali malika "slovanke Rusije" z malikom "demokratske Anglije", ko so se nad prvim razočarali in potem so se spet zatekli k maliku "mogočne Amerike" po pomoč. Vedno v prepričanju, da "nas bo tamo gočna sila rešila", medtem ko je tisti malik v naših zunanjepolitičnih oltarjih za nas ko maj vedel. Prav gotovo pa ni poznal slovenskih potreb, ker so odgovorni slovenski možje naivno zatrjevali, da so storili vse, kar se je dalo storiti, če so butasto čakali, kdaj jih bo kdo kaj vprašal; menda v prepričanju, da kdor ne vpraša, pač že mora vedeti. Končno pa so bili vsi Slovenci grdo razočarani in zadeti v srce - kot otrok, ki zve resnico o Miklavžu. To se je že zgodilo v preteklosti in se bo spet v bodočnosti, zdaj z Ameriko. Le s tega stališča si namreč moremo razložiti množico člankov po naših časopisih, ki obupujejo nad politično moralno velikih sil - ki takorekoč tarnajo, da ni Miklavža.

M.A.

KLIC TRIGLAVA izhaja vsak prvi in tretji po nedeljek v mesecu. Letna naročnina zraša 24/- odnosno 6/- četrtletno. Za tujino velja odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo. Vse informacije nudi Uprava KT, 53, Bucks Hill, Chapel End, Nr.Nuneaton, Warwickshire, England.

SOCIALNI SKLAD

Insbruck, Avstrija, 14.4.51.- "Z velikim zadovoljstvom sem prejel Vašo pošiljko. Zares najboljše stvari, ki jih vsak dan rabim. Ob tej priliki se Vam kar najlepše zahvalim in pozdravljam Vas in vse tamkajšnje Slovence." Leopold Humer

= + =

Za Socialni Sklad 29.oktobra je g.Dušan Horvat zbral v krajih West Bromwich in Cannock med tamkajšnjimi Slovenci, Srbi in Hrvatimi vsoto £ 3.5.0.

Vsem darovalcem, posebno pa požrtvovalnemu zbiratelju, se Uprava Sklada najlepše zahvaljuje za njihovo velikodušnost, z željo, da bi se tudi v drugih krajih našli posnemalci.

Stanje Sklada je £ 17.7.1/2.

Poročilo o poslanih paketih v maju bo podano v prihodnji številki KT.

Darila v denarju in obleki sprejema uprava KT in upravnica Sklada:

gđc.Vida Zabavnik,
29, Tunis Road,
London, W.12.

Vse študente, ki se še niso prijavili Klubu Slovenskih Visokošolcev v Vel.Britaniji, pozivamo, da se javijo ali upravi KT ali Slovenskemu Društvu, 222 Walm Lane, London, N.W.2. - Podatki so potrebni za vse one, ki želijo nadaljevati svoje študije. Akademski klub je predložil svojo dosedajšnjo listo akademikov I.S.S.-u in Narodnemu odboru za svobodno Evropo.

Anketa Klisa Triglava (IV)MONARHIJA ALI REPUBLIKA ?

Uredništvo Klisa Triglava je pred časom razpisalo anketo med ljudmi v domovini in begunci, ki so nedavno pribežali v svobodni svet. Beguncem so bila postavljena vprašanja še predno so mogli doznati za razpoloženje emigracije. Med ljudmi, ki bivajo v domovini, so bili tudi trije člani Komunistične partije. V naslednjem prinašamo njihove odgovore na VPRAŠANJE:

Kako cenite slovensko razpoloženje v pogledu monarhične ali republikanske oblike skupne jugoslovanske države (ne glede na osebe)? Kolikšne simpatije uživa kralj Peter med Slovenci, kaj ga dela popularnega oz. nepriljubljenega? - Bi mogli o obojem povedati tudi kaj glede Hrvatov, Srbov in Makedoncev?

ODGOVOR: Vsi odgovori se strinjajo v načelu, da je republika primernejša oblika za Jugoslavijo kot monarhija. Glede kralja Petra so vsi odgovori, razen enega, negativni. Ko mentarji so pa sledeči:

"Republika.... bi bila bolj priporočljiva glede Hrvatov, moralo bi se pa najti neko rešitev za Srbe, ki so še danes večinoma monarhistični."

"Smatram, da kralj Peter med Slovenci ne uživa dobrega glasu in da je tudi med Hrva ti diskreditiran, ker se povsod govori, da je brez lastne hrbtenice in misli, da je Jugo slaviji prav za prav nepotreben, ker da se ni do sedaj niti malo pobrigal za svoj narod in da se je ves čas vojne in sedaj po vojni samo ženil. Ni elementov v narodu, ki ga de- lajo popularnega, morda pa edino to, da je izšel iz narodne dinastije Karadjordjevičev."

"...in da bi ponovni prihod kralja pomenil korak nazaj. Res je, da se med ljudmi stokrat raje sliši kralj Peter nego Tito, vendar je želja večine, da naj bo nova Jugosla vija čim naprednejša, naj čim bolj odgovarja času..."

"...kralj Peter ne uživa najboljšega ugleda, k čemur so seveda dosti pripomogli komu nisti. Pri ostalih narodih uživa kralj največ ugleda še pri Srbih in pri posameznih Črno gorcih. Največ simpatizerjev je izgubil s svojim govorom leta 1944 preko radia, v katerem je pozval, naj se borijo ljudje skupno s Titom."

Komunistična izjava pravi:

"Republikanska uréditev je bolj priljubljena kot monarhična, posebno odkar se je mo narhija izkazala za neaktivno in odkar so ljudje slišali, da je bivši kralj Peter obiskal generala Franca. Monarhizem pa je precej priljubljen pri Srbih. Makedonci ne bi sprejeli kraljevine, ker so vedno čutili zanemarjeno svojo nacionalno neodvisnost, za katero so stremeli bodisi v levičarskem bodisi desničarskem smislu. Hrvati pa nočejo imeti monarhi je za razliko s Srbi, kjer je monarhična miselnost še precej popularna, vendar ne v toli ki meri kot prej. Največ izgledov ima še republika."

Nek drug komunist je zapisal: "Taka komplicirana politična vprašanja naj rešuje re ferendum. Ni ga treba danes obešati na veliki zvon, škoda vsakega navdušenega monarhista ali republikanca, ki bi ga izgubili. Jaz sem bil osebno pred vojno in med vojno navdušen za "Petrčka", danes sem pa pri tem precej hladen. Zdi se mi, da ni potreben niti za sim bol... Danes se pojavlja ameriška demokracija kot dobro izvozno blago, kar bo imelo nuj- no odmev pri narodu."

Prednjim izjavam navajamo sledeče nasprotje:

"V slučaju, če bi Jugoslavija še obstojala in bi bile razpisane popolnoma svobodne volitve, bi se najbrže večina Slovencev izjavila za kralja, ki je gotovo največji nasprot nik sedanjega komunističnega režima in ker zaenkrat ni drugega voditelja. Če bi Tito spre menil tudi svojo notranjo politiko in prekinil s komunistično diktaturo, bi se kljub te- mu Jugoslovani izjavili proti njemu, ker ne bi nikdar mogli popraviti krivice, ki jih je do sedaj storil." Isti pisec nadaljuje:

"Kar se tiče kralja Petra pa sem mnenja, da je bil še premlad in je premalo časa vla dal, da bi mogel postati priljubljen. Bolj živo je vsem v spominu ostal njegov oče kralj Aleksander, ki je med Slovenci zelo priljubljen. Če bi kralj Peter zopet zavladal v Jugo slaviji, pa bi mu bilo zelo lahko pridobiti ljubezen vseh jugoslovanskih narodov, ker bi jim v vsakem slučaju nudil boljše življenje kot Tito s svojo diktaturo. - Kar pa dela kra lja nepriljubljenega, je to, da imajo vsi Slovenci in najbrže tudi Jugoslovani občutek, da se ne briga zanje in da se je dal na tako lahek način preslepiti. Saj je med vojno tu di on propagiral vstop v OF ter ni bil dovolj odločen, da bi ob pravem trenutku nastopil proti Titu. Glede njegove popularnosti pri Hrvatih pa mislim, da ima tam več nasprotni- kov kot pri Slovencih, kar je bilo znano že pred vojno. Pač pa so Srbi v veliki večini navdušeni zanj."

Srbsko mnenje: "Narod vidi v monarhiji rušenje komunističnega reda in vzpostavitev demokratskih svobod. Vendar pa je pet let republikanske vladavine približalo ta pojem ljudem v gotovi meri. Kralj Peter II. uživa popularnost zaradi puča 27. marca 1941. in za- radi pripadnosti slavni dinastiji Karadjordjevičev. Nepopularnega pa ga napravlja progla senja septembra 1944, svatba za časa vojne in nekako slaba aktivnost v pogledu osvoboditve do-

movine. Vse to pa je seveda tudi močno razpihnjeno po komunistični propagandi."

Hrvatsko mnenje: Razporeženje Hrvatov se je v vprašanju monarhije ali republike še bolj naklonilo republikanski obliki izza 1941 leta. Danes, po vojni in po petih letih komunistične vladavine, ne bodo Hrvati pristali na monarhistični ustroj skupne države. Kralj Peter ne uživa simpatij pri Hrvatih, ker je Srb. Pri širokih slojih naroda pa ga dela ne popularnega tudi dejstvo, da se je oženil v pregnanstvu, ne da bi čakal konca vojne.

Makedonsko mnenje: Makedonci menijo, da mora imeti nova jugoslovanska država republikansko obliko. Monarhija nima pristašev, ker so jo Makedonci dobro izkusili po prvi svetovni vojni.

V prihodnji številki KT bomo objavili odgovore na sledeča vprašanja: Kakšno je danes gledanje slovenskega človeka na vero, Cerkev? Ali se opaža tendenca, naj bo kler docela depolitiziran in naj se posveča izključno duhovnemu delu? Kakšno je razporeženje glede stanovske ureditve države, kot jo zamisljajo papeške okrožnice? Kakšen je inteligenci nivo diplomiranih absolventov slovenskih srednjih in visokih šol? Ali je oni del slovenskih kulturnikov, ki je aktivno podpiral OF, v srcu sprevidel, da je bila pot napačna in da slovenska kultura ne more bazirati na boljševiskem materializmu kot sploh resnična svobodna kultura ne, sicer ni več kultura?

= + =

VOJAŠKI ATAŠE V BERLINU (Poročilo našega dopisnika)

Buenos Aires, 16.maja 1951. - V dobi neposredno pred drugo svetovno vojno, ki se je za Jugoslavijo začela aprila 1941, je zavzemal položaj vojaškega atašeeja kraljevine Jugoslavije v Berlinu Slovenec gšt.polkovnik g.Vladimir Vauhnik.

Ker je zunanja politika predvojne Jugoslavije v zadnjih letih pred nemškim napadom nagibala k nacistični Nemčiji, je razumljivo, da je bil položaj našega vojaškega zastopnika v Berlinu izredne važnosti, saj je s svojimi dobrimi informacijami mogel koristiti oz. bi slabe informacije mogle povzročiti očitno škodo.

Mnogi se bodo spomnili, kako se je pod okupacijo v Ljubljani govorilo o polk.Vauhniku, češ da on nosi krivdo za to, da beograjska vlada ni predčasno zvedela za nameravani nemški napad na Jugoslavijo 6.aprila 1941, dasi je polk.Vauhnik vedel za to nemško name ro.

Teh govoric vse do zadnjega časa ni bilo mogoče preveriti, ker niso bile poznane iz Jave odgovornih faktorjev.

Nemške bombe na Beograd

Nedavno pa je baš o tej stvari pokazal jasno sliko general g.V.Petković, ki je v zborniški "Iskri", ki izhaja v Muenchenu, priobčil daljšo razpravo o dogodkih okoli 25.in 27.marca. General Petković je bil eden vodilnih mož predvojne jugoslovanske glavnega generalštaba in mu je položaj torej moral biti dobro poznan. On je v "Iskri" navedel, da je vlada v Beogradu dobila 5.marca 1941 zvečer sporočilo polkovnika Vauhnik iz Berlina, da so nemške oblasti ukazale svojem letalstvu v Romuniji in na Madžarskem, da naslednji dan, 6.marca 1941, zjutraj ob pol sedmih bombardira Beograd.

Članek polk.Vauhnik

Konec marca t.l. pa se je oglasil tudi polkovnik Vauhnik in v tukajšnji "Svobodni Sloveniji" v dveh številkah opisal nekaj spominov na marčevske dogodke 1941 leta. Za nje ga v glavnem pomeni državni udar 27.marca 1941 neodgovorno dejanje.

V članku navaja, da je njegova obveščevalna služba v Berlinu že 14.marca 1940(!) odkrila, da šteje nemška vojska - 240 divizij in da vsi znaki kažejo, da se pripravlja napad na Rusijo. Na podlagi teh podatkov je potem, kot nadaljuje polk.Vauhnik, "knez Pavle svojo navidezno kapitulacijo pred Nemčijo zasnoval na prepričanju, da bo v kratkem prišlo do nemško-ruske vojne in da je ta povod znal odlično prikriti." Pomembno je tudi navodilo, ki ga je prejel polk.Vauhnik od kneza Pavla: "Sačuvajte prijateljstvo Nemačke do konflikta sa Rusijom, a za Englesku pobriniču se ja..."

Polkovnik Vauhnik dalje navaja, da je bilo poskrbljeno, da so za te važne vojaške informacije o nemški oboroženi sili in namerah zvedeli tudi v Londonu. Na podlagi teh in podobnih podatkov so v Londonu poleg številnih drugih operacijskih načrtov, seveda -pravili tudi načrt, ki bi prišel v poštev, če bi Jugoslavija pristopila k osi, Nemčija pa bi napadla Rusijo.

Načrt je predvideval, kot nadaljuje polk.Vauhnik, napad iz juga v slučaju, ko bi Nemčija prodrla globoko v Rusijo. "Ko bi nastopila zima, bi se na Balkanu formirala iz do tedaj zopet odpadle Jugoslavije in Turčije ter verjetno celo Romunije in ene angleške armade močna udarna vojska kakih 60-80 divizij, ki bi brez večjih težav lahko prodirala v prazen bok Nemčije, ki bi tedaj bila s svojo vojsko in tudi prostorninsko vezana nekje ob Volgi in delno ob Kanalu. Tako bi postali Rusi ponižni, Nemci verjetno razbiti" - in

vojska bi se mogla zaključiti prej. "Toda ta kombinacija je zahtevala predvsem zdravo in živo Jugoslavijo", zaključuje polk.Vauhnik.

= + =

SRBI IN MACEDONIJA (Naš dopisnik poroča)

Pariz, sredi maja 1951.- V tukajšnjih srbskih krogih je indiferentno poročanje Klica Triglava o macedonskem problemu naredilo slab vtis. Kakor morem razumeti, pariški srbski begunci priznajo, da obstoja macedonski problem in da način, kot ga je hotela "rešiti" Aleksandrova Jugoslavija ni bil pravilen. Toda so mnenja, da macedonskega problema ne gre reševati izven srbske skupnosti, ampak da to predstavlja notranji srbski problem, ki ga bo treba rešiti v okviru bodoče srbske države, edinice jugoslovanske zveze. Razumem, da v takšni jugoslovanski zvezi ne bo posebne zvezne edinice Macedonije (kot bodo to Slovenija, Hrvatska in Srbija), še manj pa, da bi Srbi pristali na ustanovitev samo stojne - vmesne - macedonske države, sestavljene iz grške, bolgarske in jugoslovanske Macedonije.

Revijska "Naša reč" se v majniški številki bavi s knjigo Ivana Mihailova "Macedonija - balkanska Švica", (ki je bila omenjena v pi

smih uredniku Klica Triglava dne 15.febr.tl.) ter daje razpravi naslov "Studija jednog teroriste". Pisec Veljko Rašević ostro zameri I.Mihailovu trditev, da "Tito podpira tezo o ustvaritvi macedonskega naroda, da bi s tem zadovoljil Srbe" in da je bil Aleksandrov režim enak sedanjemu Titovemu. Članek zaključuje, da se mora evropski in zlasti balkanski problem proučevati v luči sprejem in revolucij, ki so se izvršile v zadnjih petdesetih letih. Rešitve ustašev in makedonstvujočih bi pomenile krvave spopade med balkanskimi narodi. Balkanska bodočnost, ugotavlja V.Rašević, pripada sodobnemu demokratskemu pokolenju, ki je razumelo današnjo svetovno revolucijo, njene sestavne prvine in značilnosti, smer, v katero gre tako svet kot Balkan; ne pripada pa balkanskim ekstremom, pa naj bodo ti bolgarski, hrvaški ali pa srbski.

= + =

DROBNE VESTI IZ JUGOSLAVIJE

Centralna kinoteka v Beogradu je odkupila od nameščenca uprave "Borbe" Frana Kulundžića izvirni film o demonstracijah v Beogradu na 27.marca 1941. Film je posnel Kulundžićev brat.

Mladinske brigade bodo odšle na gradnjo nove proge Doboj-Banja Luka.

V Ljubljani se je vršila 55.redna velika skupščina Ciril-Methodove družbe, ki je bila sedaj obnovljena. Predsednik družbe je Bevk. Naloga za bodočnost je pobrigati se za Slovenijo, ki so še vedno ostali izven meja Slovenije.

22.aprila se je vršila ustanovna skupščina Zveze tabornikov Slovenije, ki naj nadomesti nekdanje skavte in gozdovnike.

"Kar so sejali, to žanjejo"

Zaradi izredno slabega uspeha na IX.gimnaziji na Viču pri Ljubljani (v prvem polletju ni bilo niti 50% pozitivno ocenjenih dijakov), je v "Slovenskem poročevalcu" izpregovorila direktor Slavica Božič sledeče zanimive besede:

"Mladina je takšna, kakršno smo vzgojili! Zato moramo iskati vzroke, da so učni uspehi tako slabi, tam, kjer naši otroci živijo. To je doma, v šoli, v organizacijah, v družtvih, na cesti, v kinu, gledališčih itd. Vsa okolica pušča na njih svoj pečat, dober ali slab, kakršno je pač okolje.

V šoli vidimo najsplošnejši vzrok neuspehov v veliki nezainteresiranosti dijakov za šolsko delo. S takimi otroki je delo v šoli

zelo težko. To so na eni strani otroci ceste, otroci brez nadzorstva, ki so jim mnogo prijetnejše igre v logu in ves dan do enih nimajo časa pomisliti na šolo. Otrok, ki od doma ni navajen, da ga veže neka dolžnost, pa naj bo še tako majhna; otrok, ki začuti, da staršem niso važni njegovi uspehi v šoli, ne more razumeti, zakaj šola zahteva od njega dela.

Ne da se iti mimo dejstva, da pada poglavitna odgovornost za vzgojo otrok predvsem na dom, na vse organizacije, društva ter ustanove itd., seveda pa tudi na šolo, kjer se pač mladina zbira. Dejstvo je pa še eno, da namreč v naših družtvih, pa naj si bodo to kulturno umetniška ali športna, mladine ni. To pomeni, da naša društva, mislim tiista v viškem šolskem okolišu, povečini niso znala najti poti do mladine. Podobno je tudi s pionirskimi odredi in krožki, ki zaenkrat le še životarijo, ker pač tudi starejšinski sveti niso začeli z delom."

Cene na ljubljanskem trgu

Zelje v glavah 30-50 din kg; kislo zelje 35-45; ohrovt 40-50; koleraba 30-40; zelena 60-80; por 60-80; česen 250-300; čebula 160-180; špinata 100-120; cvetača 80-90; motovilec 100-140; solata 80-100; radič 100-140; fižol 70-100; krompir 20-30 din za kg.

Perutnina 150-500 din kos; mleko 40-50; surovo maslo 600-650; kuhano 650-700; sir 340-440; sladka smetana 180-200; jajca 10-13 din komad; slanina 500-600 din za kg; klobase 400-500; prekajeno meso 350-450; čista mast 400-600; ocirkovana mast 300-450; olje 600-650 za liter; sladkor 550-600 din za kg.